OPLEIDING DUURZAME GEBOUWEN

CIRCULAIRE ECONOMIE: HERGEBRUIK

LENTE 2022

Gewestelijke ambities en prioriteiten voor de circulaire economie

Anne PADUART

bruxelles environnement
leefmilieu brussel
.brussels

INHOUDSOPGAVE

EEN VAN DE CRUCIALE STRATEGIEËN NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE: HERGEBRUIK

ROUTEKAART NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE IN DE BOUW

PRAKTIJKGERICHTE PROJECTEN EN INITIATIEVEN VOOR DE CIRCULAIRE ECONOMIE IN HET BHG

ONTWIKKELING VAN TOOLS EN RICHTLIJNEN

CIRCULAIRE RENOVATIE: EEN PRIORITEIT

Gewestelijke ambities en prioriteiten voor de circulaire economie

Een van de cruciale strategieën voor de circulaire economie: hergebruik

EU-CONTEXT

EU-CONTEXT

35 - 40 %
van de broeikasgas-
emissies verbonden
aan gebouwen

The Hotel

EU-CONTEXT

25-30 %

Operational emissions
- Heating
- Cooling
- Power
- Equipment

Operationele emissies
- **Verwarming**
- **Koeling**
- **Elektriciteit**
- **Uitrusting**

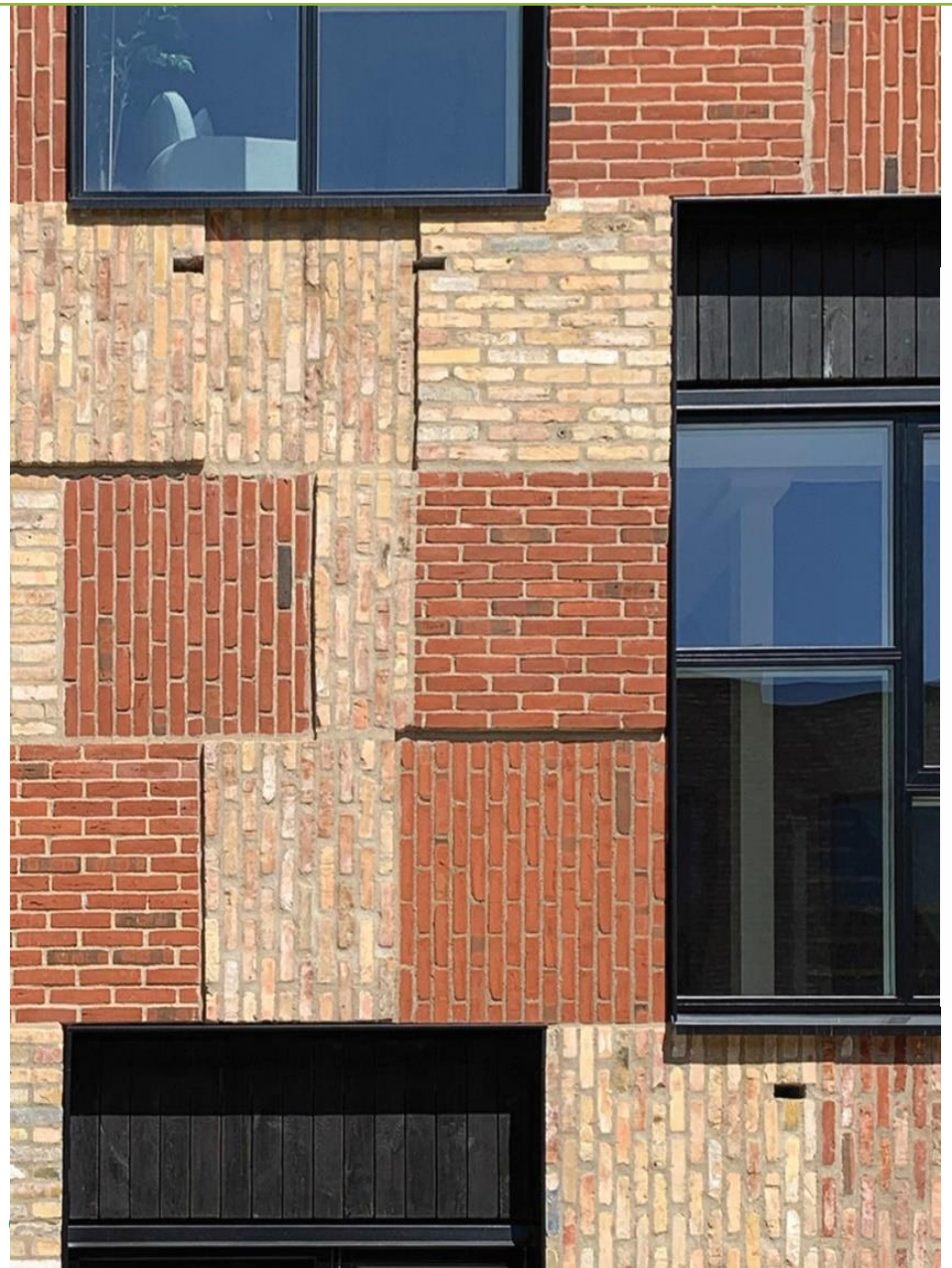
10-15 %

Embodied emissions
- Materials
- Construction

Ingebedde emissies
- **Materialen**
- **Bouwwerken**

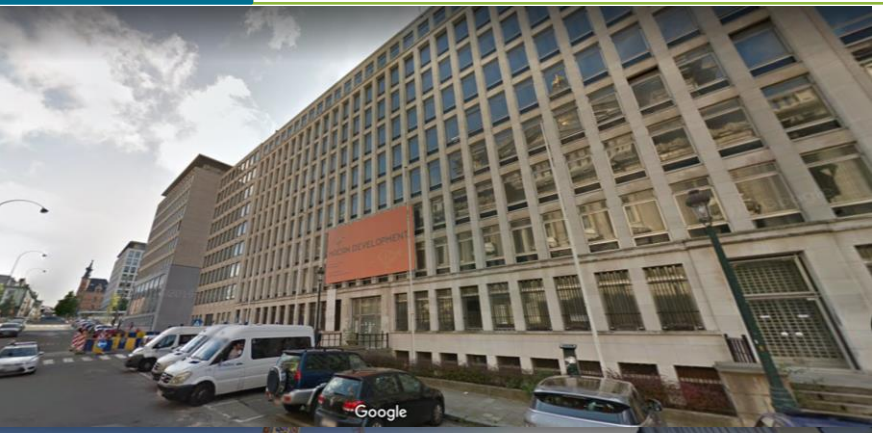
EU-CONTEXT

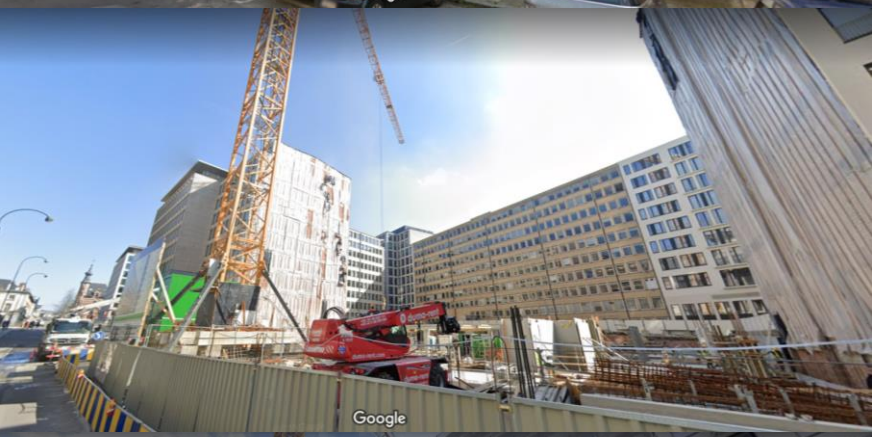

50 %
van de grondstoffen wordt gebruikt voor de bouw

40 %
van de afvalstoffen is afkomstig van bouw-/sloopwerken

LINEAIRE AANPAK IN DE BOUWSECTOR

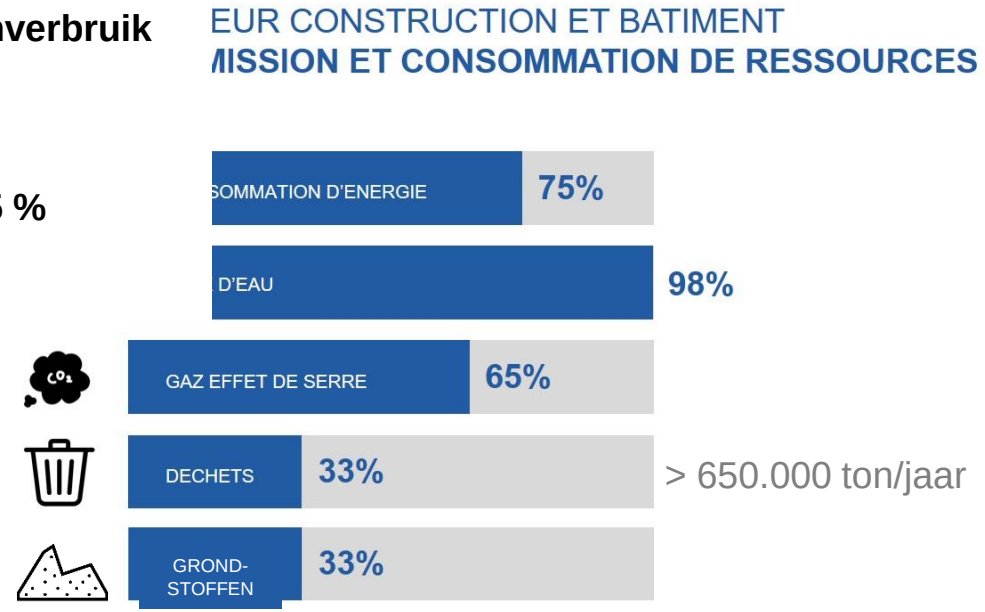

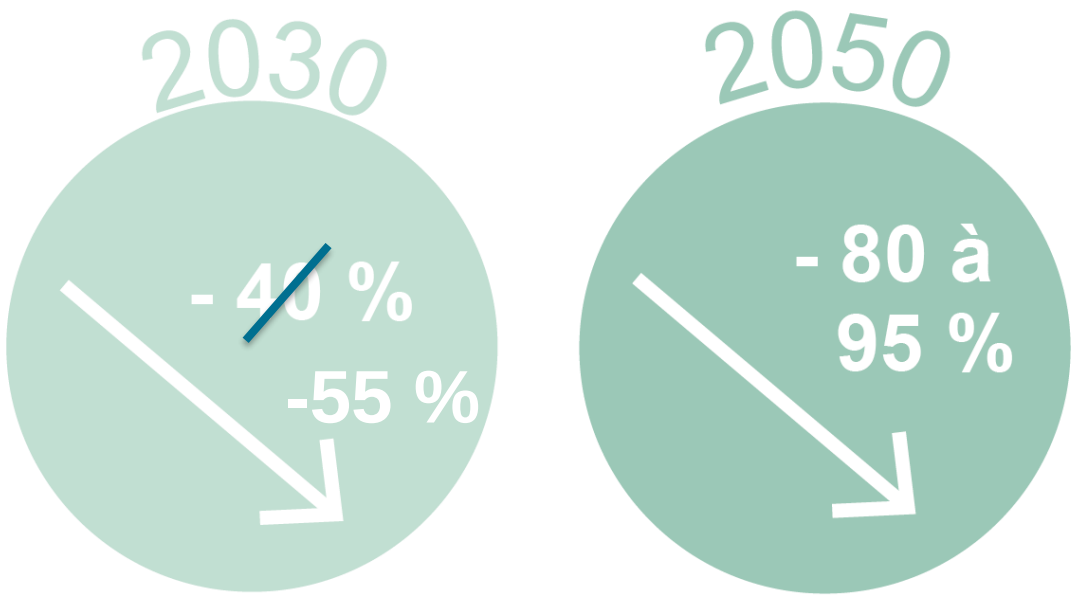
Bouwsector en gebouwen
in emissies en hulpbronnenverbruik

- **Energieverbruik 75 %**
- **Waterstromen 98 %**
- **Broeikasgasemissies 65 %**
- **Afvalstoffen 33 %**
- **Grondstoffen 33 %**

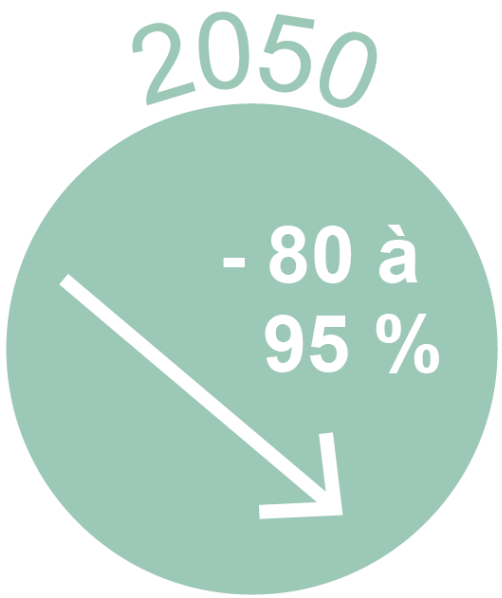
> 650.000 ton/jaar

EUROPESE DOELSTELLINGEN INZAKE VERMINDERING VAN BKG-EMISSIES

EUROPESE DOELSTELLINGEN INZAKE VERMINDERING VAN BKG-EMISSIES

Verhoging van energieprestaties

Verlaging van directe broeikasgasemissies

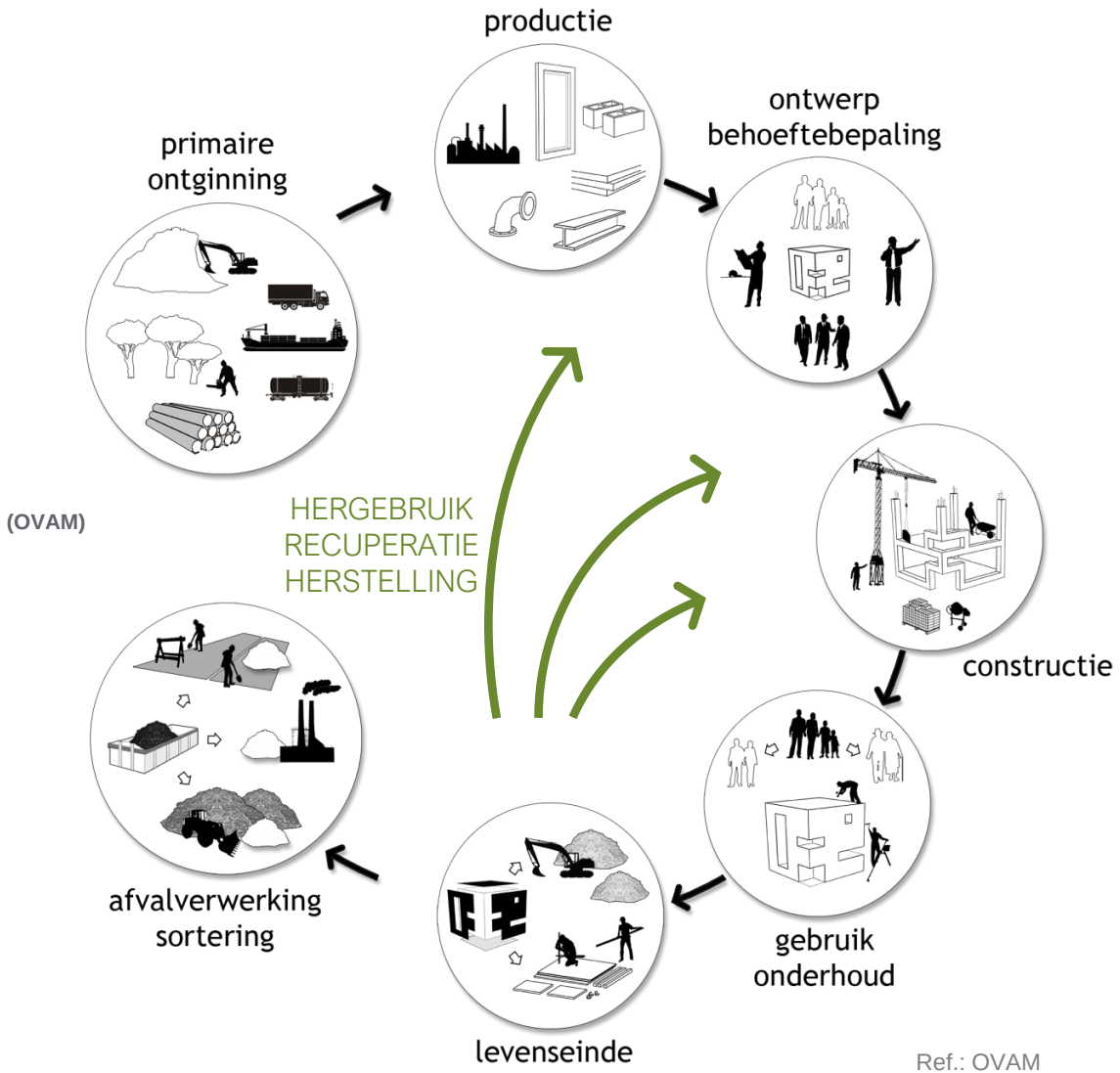
Hausse
des performances
énergétiques
Baisse
des émissions directes
de gaz à effet de serre

Verhoging van duurzaamheid circulaire economie

Verlaging van indirecte broeikasgasemissies

Augmentation
durabilité
économie circulaire
Baisse
des émissions indirectes de
gaz à effet de serre

NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE IN DE BOUWSECTOR

Ref.: OVAM

BEHOUD VAN BESTAANDE GEBOUWEN

Verbouwing van een bestaand kantoorgebouw tot een school

Project Takeda / Karreveld (Opalis)

RUIMTELIJKE OMKEERBAARHEID

Een schoolgebouw dat gemakkelijk aan andere gebruiksdoeleinden kan worden aangepast

Ket & Co, Sint-Jans-Molenbeek

TECHNISCHE OMKEERBAARHEID

Bouwsystemen die na verloop van tijd ontmanteld en opnieuw gebruikt kunnen worden

Loods 23 (DENC!-STUDIO)

HET GEBOUW ALS TOEKOMSTIGE MATERIALENBANK

Elk gebouw heeft een levenscycluseinde,
maar bevat waardevolle toekomstige materiaalstromen

Herman Teirlinckgebouw

EN… HERGEBRUIK!

Bakstenen en andere hergebruikmaterialen voor een nieuwbouw

Huis Vignette (Opalis)

EN… HERGEBRUIK!

Recent raamwerk gerecupereerd om er serres mee te bouwen

Hermann Debroux (Opalis)

KEUZE VAN BIOGEBASEERDE MATERIALEN

Gebruik van lokale hernieuwbare hulpbronnen
in de mate van het mogelijke

Project Karper (Tim Van de Velde)

LEVENSCYCLUSANALYSE VAN MATERIALEN IN EEN CONTEXT

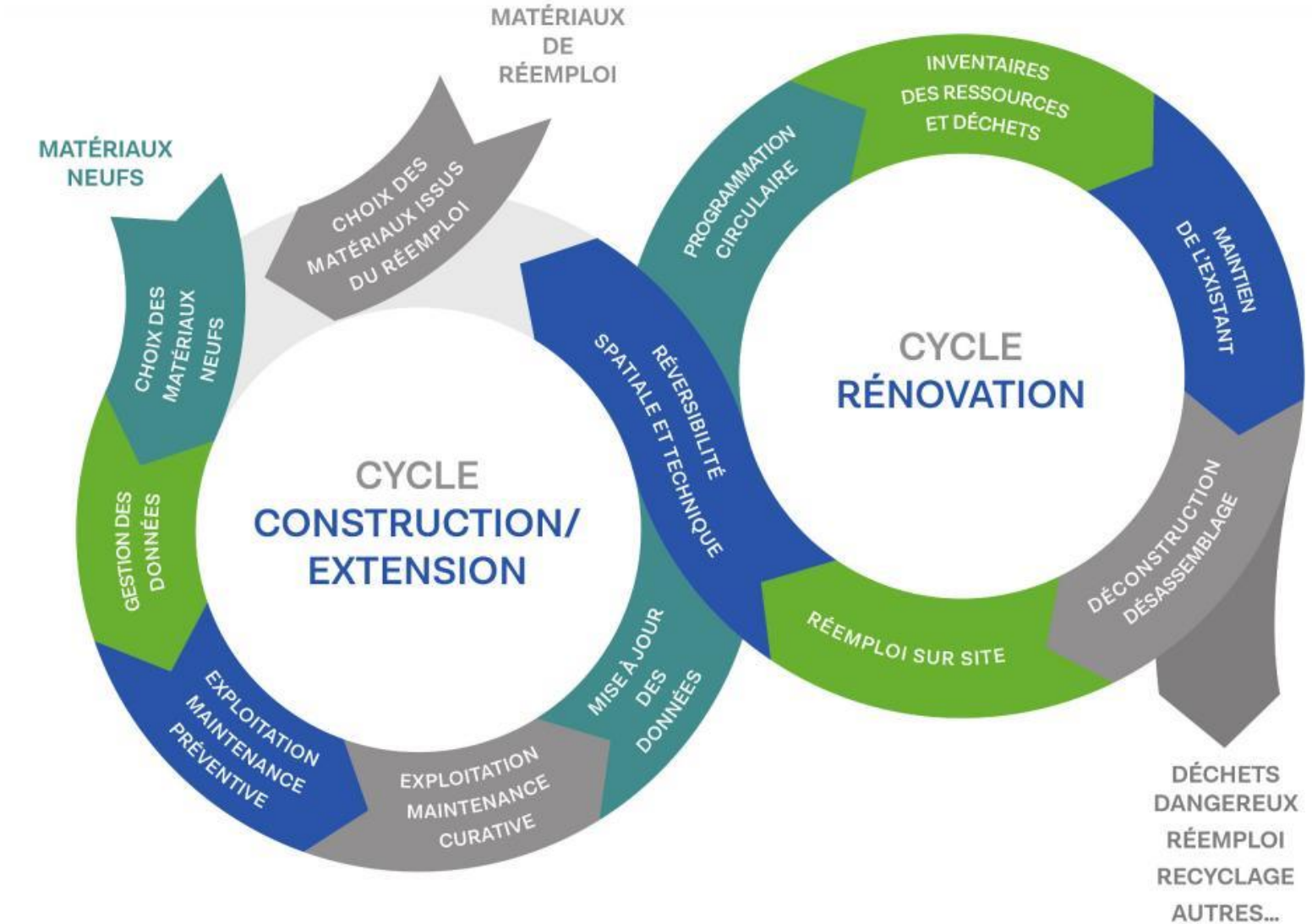
Circomat

De LCA maakt een optimale keuze tussen verschillende ecologische materialen mogelijk

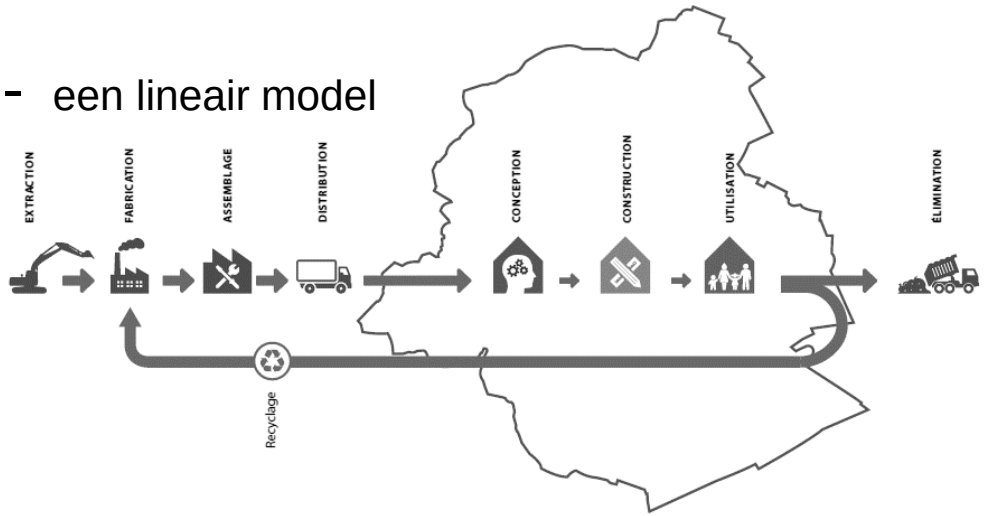
EEN LEVENSCYCLUS MET MOGELIJKHEDEN VOOR DE CIRCULAIRE ECONOMIE

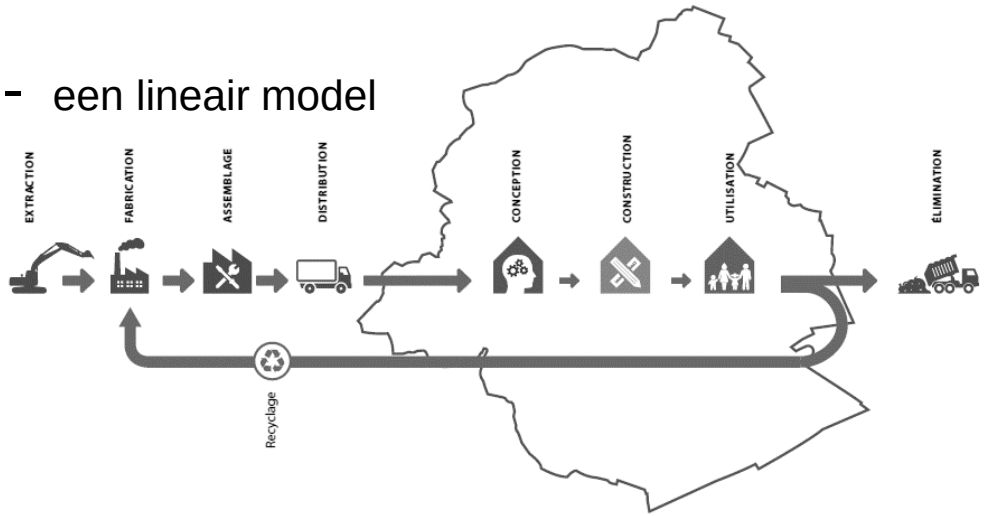
Gewestelijke ambities en prioriteiten voor de circulaire economie

Een routekaart naar een circulaire economie in de bouw

2019 - een lineair model

2019 - een lineair model

2040 -
een **circulair** model

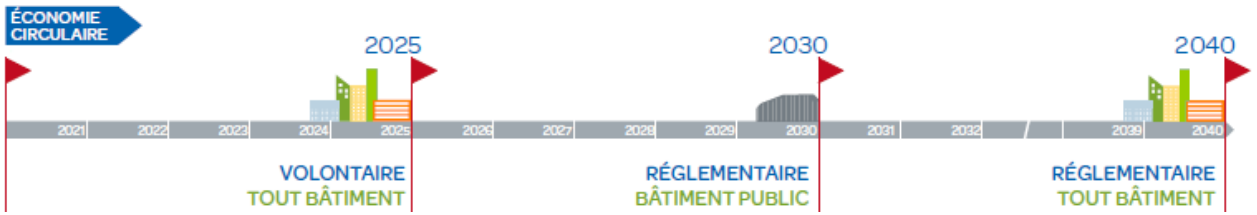

DOELSTELLINGEN VAN HET GPCE

1. De economische kansen / milieudoelstellingen uitwerken

2. De economie verankeren in Brussel

3. Tewerkstelling creëren

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

FOCUS OP ONDERSTEUNING VAN ACTOREN

1. DE CIRCULARITEIT IN DE PROGRAMMERING VAN HET GRONDGEBIED INTEGREREN
2. DE VRAAG STIMULEREN / BEGELEIDEN (BOUWHEREN)
3. HET AANBOD STIMULEREN / BEGELEIDEN (PROFESSIONALS)

FOCUS OP HERGEBRUIK

4. KETENS VOOR HERGEBRUIK VAN MATERIALEN ONTWIKKELEN

FOCUS OP LOGISTIEK

5. EEN GUNSTIG LOGISTIEK KADER VOORBEREIDEN / CREËREN

FOCUS OP REGELGEVING

6. EEN GUNSTIG REGELGEVEND KADER VOORBEREIDEN / CREËREN

MEER DAN 140 ACTIES – TALRIJKE PROJECTEN

OBJ STRA 1: **De circulariteit in de programmering van het grondgebied integreren**

- Bewustmaking, opleiding en ondersteuning van de publieke planners
- De instellingen/organisaties die vergunningen verlenen of adviezen uitbrengen (stedenbouwkundige diensten, Commissie voor Monumenten en Landschappen, DBDMH ...) sensibiliseren
- De integratie van de circulaire economie in de stadsvernieuwingsprogramma's begeleiden
- Behoud van productieve activiteitszones in het Gewest

13 acties

OBJ STRA 2: **De vraag stimuleren / begeleiden (opdrachtgevers)**

- De cultuur en de manier waarop we naar materialen kijken veranderen
- De particuliere en publieke bouwheren sensibiliseren
- De par… …leide…
- De econon…
- De bouwh… …bij…
- De pu… …ove…

21 acties

OBJ STRA 3: **Het aanbod stimuleren / begeleiden (professionals: ontwerpers, aannemers, materiaalproducenten ...)**

- De (toekomstige) professionals van de sector sensibiliseren
- De (toekomstige) professionals van de sector opleiden
- Integratie van de circulaire economie in het onderwijs en de beroepsinschakeling
- De professionals van de sector ondersteunen
- De innovatie op het gebied van circulair ontwerpen en bouwen begeleiden

33 acties

OBJ STRA 4: **Ketens voor hergebruik van materialen ontwikkelen**

- De materiaal- en productstromen volgen die in de bouwsector worden gebruikt
- Het potentieel van de markt voor hergebruik bestuderen en de toeleveringsketen volgen
- Vraag en aanbod op elkaar afstemmen
- Instrumenten en begeleiding voor professionals ontwikkelen
- Stimuleren van selectieve afbraak en sortering aan de bron op slooplocaties
- De ontwikkeling van de hergebruikketen in overheidsopdrachten ondersteunen
- De ontwikkeling van de hergebruikketen ondersteunen via fiscale voordelen

31 acties

4 Focus → **6 Strategische doelstellingen** → **39 Operationele doelstellingen** → **142 Acties** → **Talrijke projecten**

Favoriser les échanges intersectoriels sur un territoire identifié

15 acties

OBJ STRA 6: **Een regelgevend kader voorbereiden / creëren dat gunstig is voor de ontwikkeling van de circulaire economie**

- De administratieve procedures (stedenbouwkundige, milieu-, werfvergunning, EPB) gebruiken om de circulaire economie te stimuleren
- De EPB - vereisten zijn aangepast aan de realiteit van circulaire projecten
- Anticiperen op het beheer van bepaalde bouwafvalstoffen
- De belemmering in verband met de afvalstatus opheffen
- De verantwoordelijkheden bij hergebruik van materialen verduidelijken
- De productie van afval afkomstig van grote sloopwerken belasten

29 acties

Gewestelijke ambities en prioriteiten voor de circulaire economie

Praktijkgerichte projecten en initiatieven voor de circulaire economie in het BHG

be circular be.brussels

Casestudie | Verbouwing van een typisch Brussels huis tot appartementen - Project Ooststraat

Collectieve woningen Renovatie

Casestudie | Bouw van een modulair, demonteerbaar en transporteerbaar gebouw - Project MØDÜLL en MØDÜLL 2.0

Woning Kantoor Renovatie

Casestudie | Uitbreiding van een eengezinswoning en hergebruik - Project Dupontgaarde

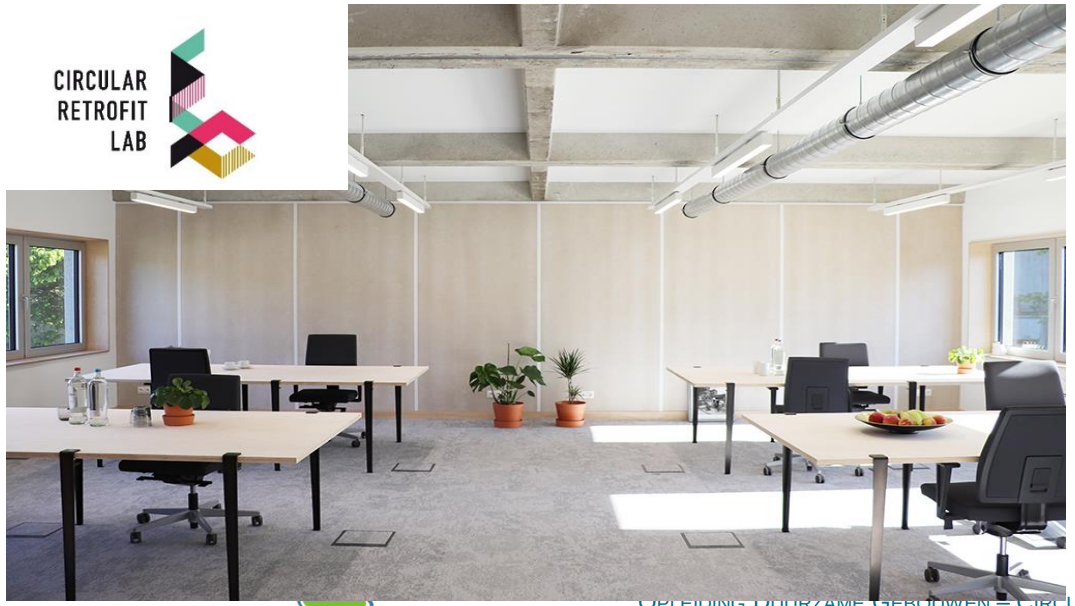
Gezinsrijwoning Uitbreiding

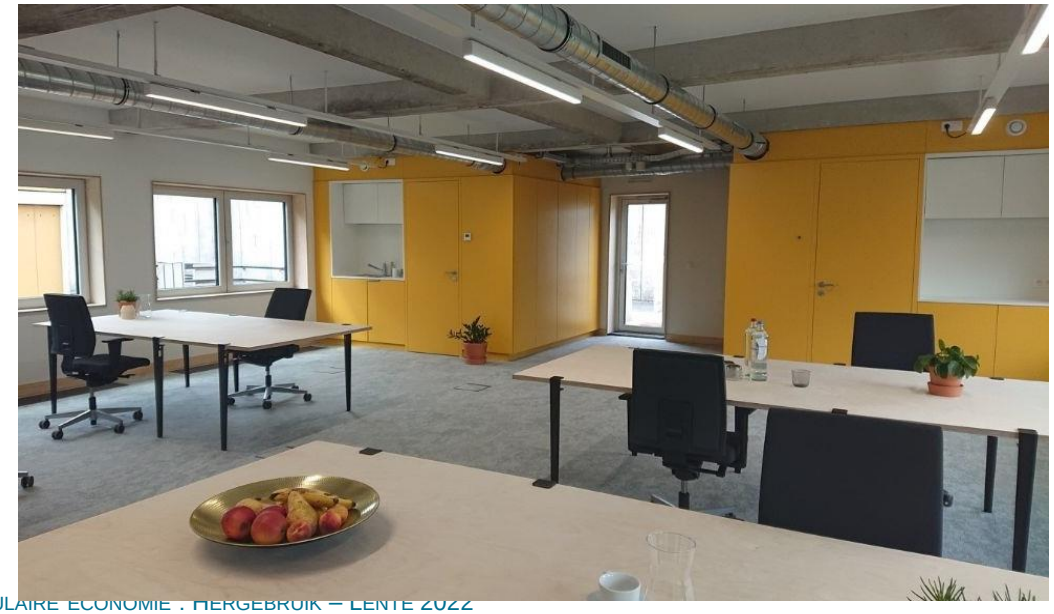
HORIZON2020 PROJECT: CIRCULAR RETROFIT LAB

CIRCULAR
RETROFIT
LAB

BUILD.CIRCULAR: BEGELEIDING VAN BOUWONDERNEMINGEN MET HET OOG OP DE CE

KPI MEI 2021	
Aantal betrokken bouwondernemingen	309
Aantal begeleide bouwondernemingen	60
Aantal gesensibiliseerde medewerkers	1469
Aantal opgeleide personen:	323

HUB.BRUSSELS (ECOBUILD)

hub .brussels
our business is to help yours

Services Sectors International Projects News About Contact | EN

/ Sustainable economy / Construction and sustainable renovation

Construction and sustainable renovation

Building for tomorrow? This section is intended for companies active in the sustainable construction and renovation sector in Brussels. Entrepreneurs, architects, design offices, project managers... Discover here the news and events created for you!

ONDERSTEUNING VAN OPENBARE BOUWHEREN MET HET OOG OP DE CE

Anvers (CLTB) logements

Batiment H (perspective) reconversion

Beliris réemploi et marché public

CPAS (Ixelles) reconversion du site

Demessemaeker (Molenbeek) logements

Droomboom (Ville Bruxelles) école

Ferrais (Vlaanderen – BMA) quick audit

Lioncity (citydev) reconversion du site

L.V. Swaelmen (Logis-Floreal) logements

Maison communale (Watermael) bureau

Proximus (Proximus – BMA) quick audit

W. Ceuppens (Forest) mixte

PROJECT INTERREG - FCRBE

Interreg North-West Europe
FCRBE

Reclamation audit method

How to identify reusable materials in a building scheduled for demolition. Version: November 2021. Available in EN. FR and NL forthcoming. Targets: building developers, contracting authorities, architects, contractors, etc.

GO TO THE DOWNLOAD PAGE

Guidebook on procurement strategies

How to integrate reuse ambitions in the tendering procedures of construction and renovation projects (including for public tenders). Version: November 2021. Available in FR. NL and EN forthcoming. Targets: building developers, contracting authorities.

GO TO THE DOWNLOAD PAGE

Collection of material sheets

36 sheets covering a wide range of materials: how to reclaim and reuse them, what are their known characteristics, how available are they on the market, what are their environmental benefits... Version: December 2021. Available in FR, NL and EN. Targets: specifiers, architects, contractors...

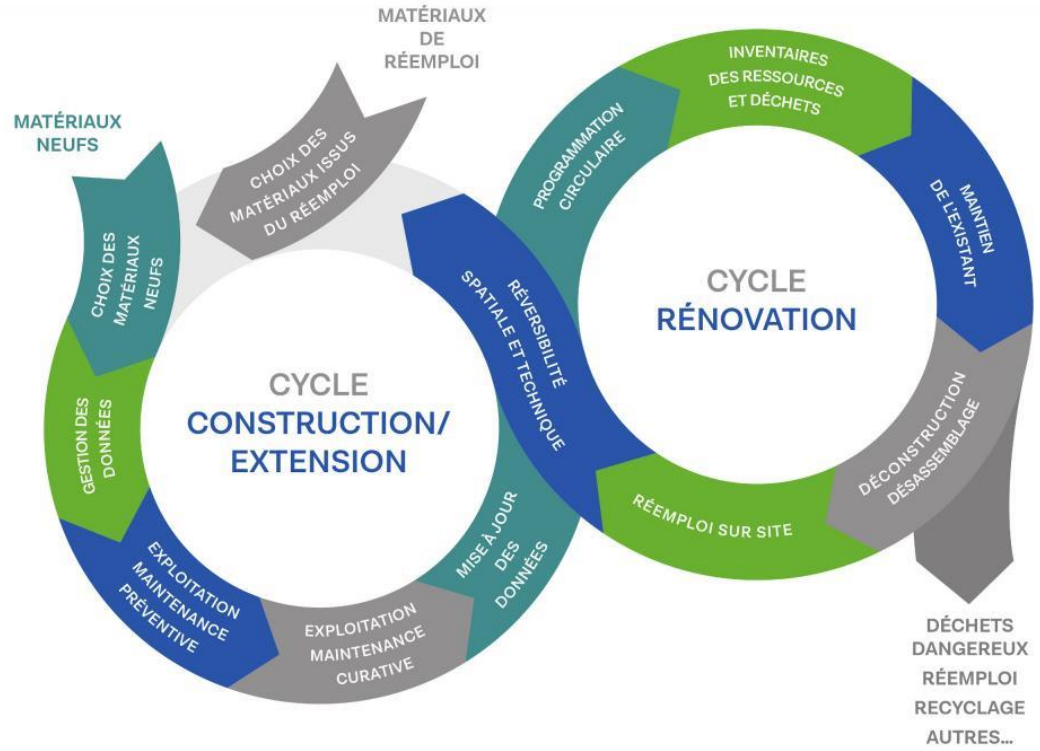
GO TO THE DOWNLOAD PAGE

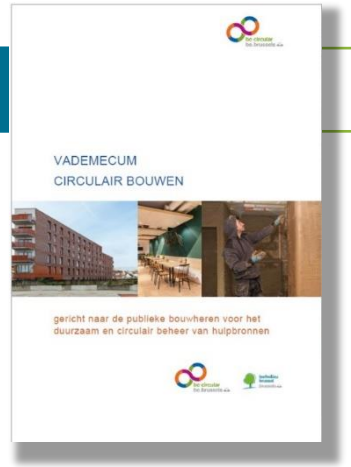
Gewestelijke ambities en prioriteiten voor de circulaire economie

Ontwikkeling van tools en richtlijnen

VADEMECUM CIRCULAIR BOUWEN

RENOVATIE: 2. INVENTARISSEN

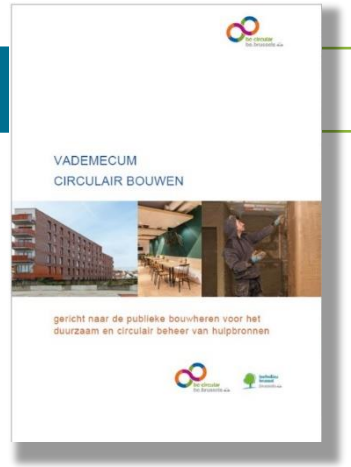
Kwantitatieve en kwalitatieve inventarisatie van de materialen, producten en elementen en van hun gebruik om een of meerdere CE-strategieën te ontwikkelen

- Asbestinventaris en inventaris van gevaarlijke afvalstoffen
- Afvalstoffeninventaris
- Inventaris van herbruikbare hulpbronnen

Project Ambassade

Project Warland

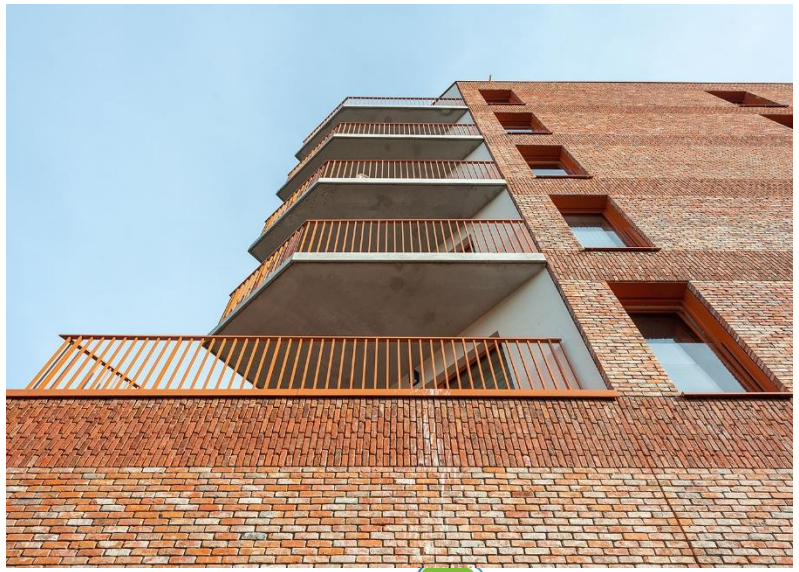

- L'entrée du parking sur le Bd Albert II : plaques de granit poli gris foncé
- L'abside entourant l'entrée VIP : plaques de granit gris foncé sablé
- Soubassement de la façade vitrée le long de la rue des Charbonniers et murets de séparation avec l'espace public à plusieurs endroits autour du site : plaques de granit poli gris foncé

RENOVATIE: 5. HERGEBRUIK OP DE SITE

(Her)gebruik van producten, bouwmaterialen of -elementen die eerder op de projectsite werden gedemonteerd

- Identificatie, tests, documentatie, opslag, voorbereiding

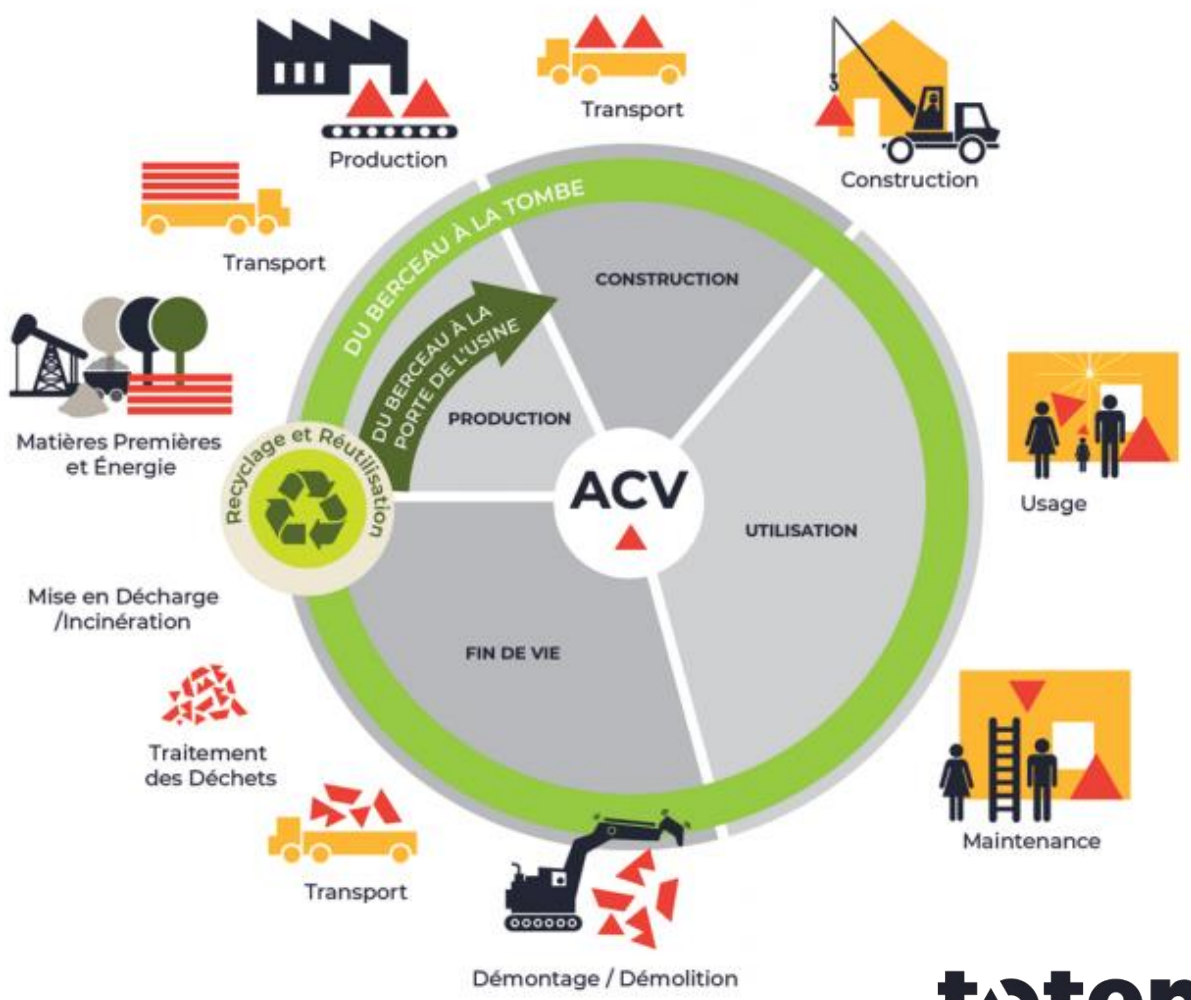
Project Vandergoten Verbouwing van kantoor- tot schoolgebouw - Agwa

TOTEM: TOOL TO OPTIMISE THE TOTAL ENVIRONMENTAL IMPACT OF MATERIALS

totem

CREATE | EVALUATE | INNOVATE

SAMEN MAKEN WE MORGEN MOOIER OVAM

bruxelles environnement leefmilieu brussel .brussels

Wallonie service public SPW

totem

CREATE | EVALUATE | INNOVATE

BE.SUSTAINABLE: CIRCULAIRE WIJKEN

be sustainable

DÉMARCHE TOOLBOX OBJECTIFS **INSPIRATION** COMMENCEZ ! + NEWSLETTER

INSPIRATION

VIS MAN HUM SPA MOB NAT WAT PHY MAT ENE

(INTER)NATIONAL

De Potterij – Malines

Hunziker Areal – Zurich

BRUXELLES

Kalkbreite – Zurich

Presqu'île Bouchayer-Viallet – Grenoble

Gids Duurzame Gebouwen
.brussels

FR NL

Thema's | Project componenten | Inhoud types | Zoeken | Nieuwsbrief | Woordenlijst | Nieuws

U bent hier: Welkom > 9 thema's > Beheer van het project, de werf, het gebouw > Dossier | Omkeerbaar en circulaire bouwen

Dossier | Omkeerbaar en circulaire bouwen

Reactie?

DOSSIER PAGINA

STARTEN

KIEZEN

Een circulair ontworpen gebouw kan worden gezien als een element dat in de loop van de tijd evolueert en verschillende functionele en materiële levens heeft. De materialen worden dan beschouwd als hulpbronnen die aan het einde van hun levensduur kunnen worden gedemonteerd en hergebruikt.

GRO: DUURZAAMHEIDSINDICATOR

OMG3 Werfbeheer

Aandachtspunt	Verwerkt aanbested
Bouw- en sloopafval	
Opstellen van een beheersplan voor afval op de werf (sorteren, verwerken, verwijderen)	
Oplijsting soorten afval (gevaarlijk, niet-gevaarlijk, inert, …)	
Fracties (afvalfamilie: beton, metaal, …)	
Hoeveelheid van elk type afval in de meest courante eenheid	
Container (type en aantal containers die nodig zijn voor opslag en verwijdering)	
Transport (aantal ton per type afval)	
De logistiek van het afvalbeheer: levering just in time en just enough, plaats voor opslag, scheiden van afval, afhalen van afval, geen overschotten, geen materiaalverlies door slechte opslag of beschadiging, aan- en afvoer van materiaal, …	
Kanalen (type verwerking)	
Coördinatie van het afvalbeheer tussen verschillende aannemers bv. via deelplatform werflink (www.werflink.com)	
Navulbare systemen gebruiken i.p.v. wegwerpsystemen	
Geplande maatregelen om de afvalproductie te beperken	
Controle en opvolging van de afvalverwijdering	
Controle van specifieke documenten en facturen: ophaling, transport, opslag, behandeling	
De aannemer moet volgende gegevens verstrekken en bijhouden bv. in logboek opvolging afvalbeheer: bestelling van het transport, transport door erkende ophaler, verwerking	
Opleiding personeel (opleiden, bewustmaken en erbij betrekken)	
Wie? Informatie van elke aannemer, directe contractant en onderaannemer	
Wat? Doelstelling, toegepaste principes, rol, verantwoordelijkheden, concrete toepassingen, controleprincipe, …	
De werknemers moeten de soorten fracties kennen en weten waar ze ze moeten opslaan	

Naar een circulaire economie in de bouwsector
- Renovatie als prioriteit

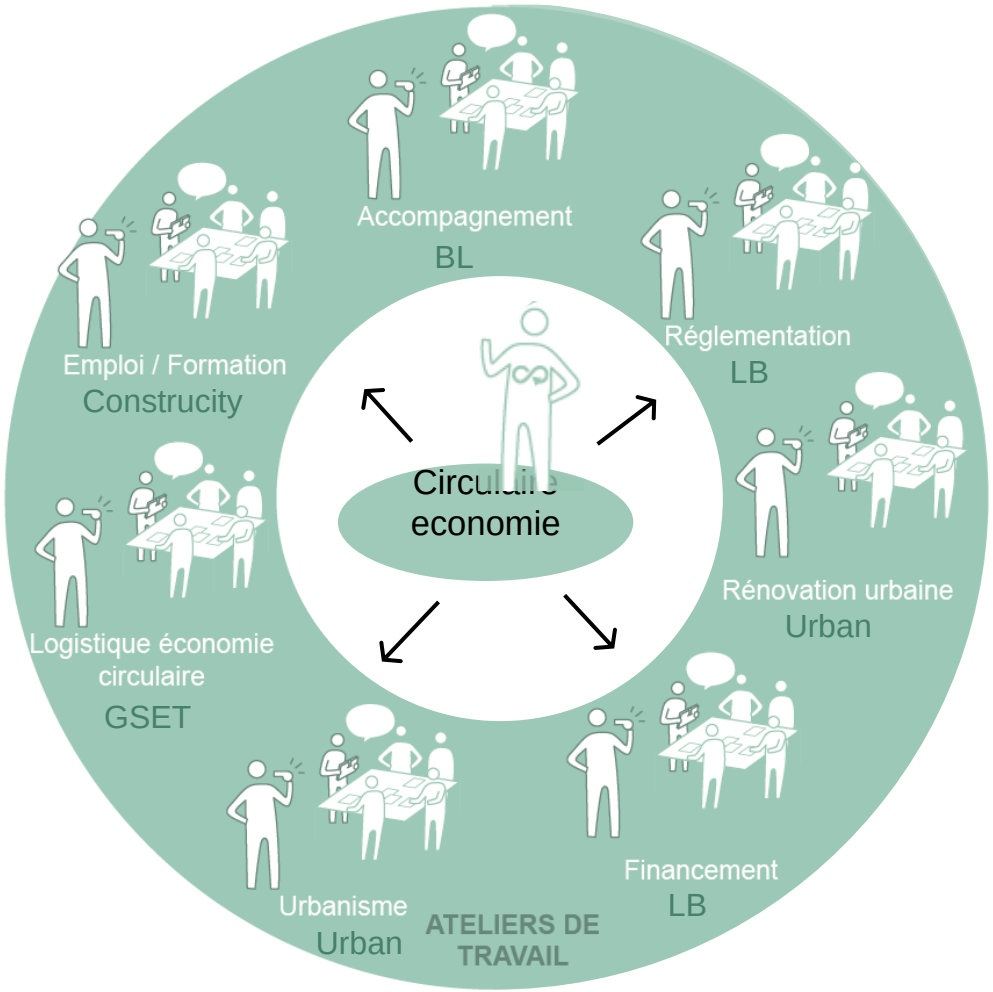
RENOVATIE – EEN WAAIER VAN UITDAGINGEN

De keuze van materialen en technieken bij renovatie heeft een enorme impact op de toekomstige levenscyclus van een gebouw en de daaruit resulterende stromen

ALLIANTIE RENOLUTION – INTEGRATIE VAN DE CE-PRINCIPES

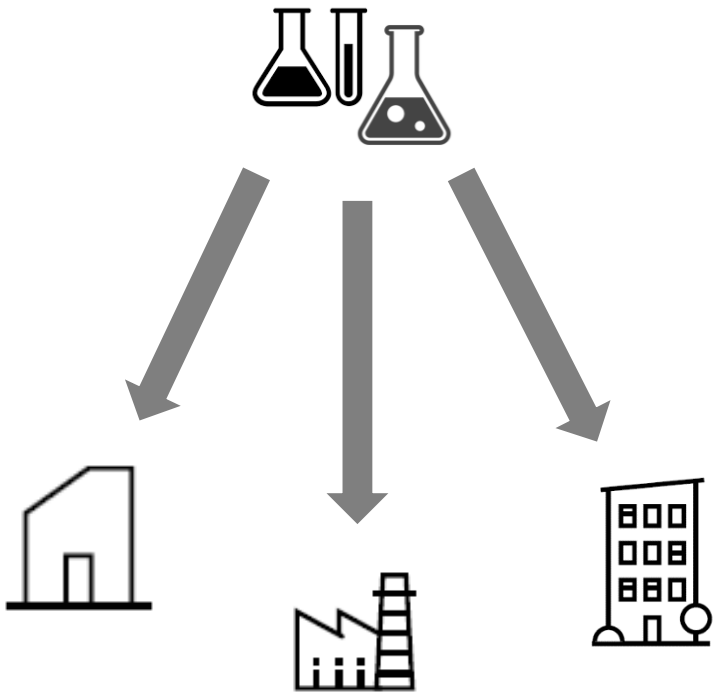

RENO
LUTION
.brussels

ALLIANTIE RENOLUTION – RENOLAB MET 2 LUIKEN

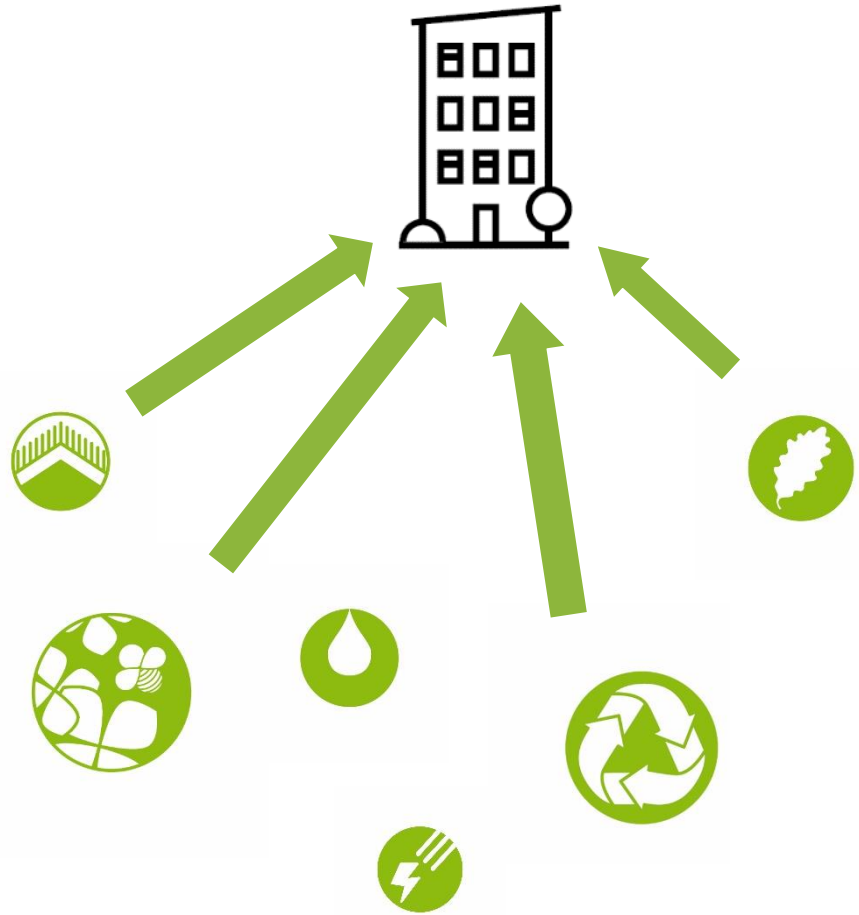
RENOLAB.ID

Innoverende oplossingen

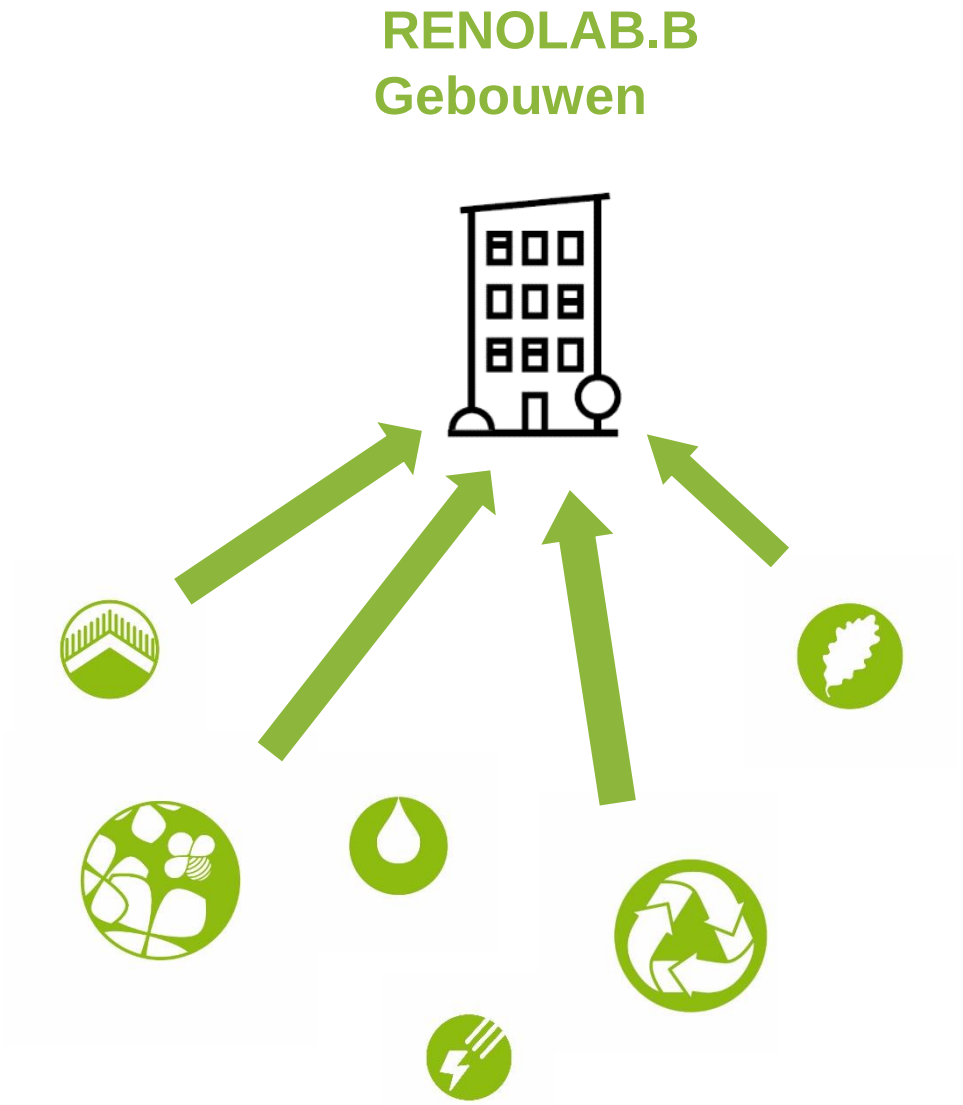
RENOLAB.B

Gebouwen

ALLIANTIE RENOLUTION – RENOLAB MET 2 LUIKEN

1. Milieu- en architecturale kwaliteit
2. Mobiliteit en toegankelijkheid
3. Ruimtelijke kwaliteit
4. Comfort en welzijn
5. Circulair ontwerp
6. Materialen
7. Energieprestatie en -transitie
8. Water, biodiversiteit en ecosysteem
9. Beheer van de hinder

CONTACT

Anne PADUART

Project Manager Circular Economy - Construction

Leefmilieu Brussel

✉ apaduart@leefmilieu.brussels

BEDANKT VOOR UW AANDACHT